

TIEDOTUKSIA

Siirtolaisasiain neuvottelukunnan mietintö V: Suomen siirtolaisuuspolitiikan periaatteet Komiteamietintö 1980 : 63

Siirtolaisasiain neuvottelukunta asetettiin vuonna 1970, jolloin maamme oli juuri kokenut yhden voimakkaimmista maastamuuttotapahtumista kautta aikojen. Neuvottelukunta on pysyväisluonteinen ja sen tehtävänä on seurata ja selvittää siirtolaisuutta, avustaa työvoimaministeriötä siirtolaisväilystä koskeissa asioissa sekä antaa viranomaisille lausuntoja ja tehdä ehdotuksia siirtolaisuuteen liittyvistä asioista. Ennen periaatemietintöjä se on luovuttanut neljä osamietintöä, joissa on selvitetty siirtolaisuuden osailmiöitä ja tehty toimenpide-ehdotuksia, mm. siirtolaisuustutkimuksesta, ulkosuomalaisten radio- ja tv-palveluista ja vaalioikeudesta, ruotsinsuomalaisten koulutuskysymyksistä, sosiaalisista epäkohdista ja paluumuuttoon liittyvistä ongelmista. Nyt valmistunutta periaatemietintöä onkin pidettävä merkittävänä saavutuksena, jossa asioiden konkreettisen käsittelyn avulla ja jälkeen oltaan päästy periaatteelliselle tasolle. Erityistä painavuutta neuvottelukunnan työlle antaa se, että siinä ovat edustettuina kaikki keskeiset hallinnon alat, työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ja lisäksi keskeiset siirtolaisuuteen liittyvät yhteisöt. Neuvottelukunta on ollut periaatemietinnössään kuten osamietinnössäänkin yksimielinen.

Periaatemietinnön sisältö

Neuvottelukunta on mietinnössä esitettyjen kannanottojensa taustaksi laajasti tarkastellut Suomen siirtolaisuuden kehitystä, määritellyt siirtolaisuuteen liittyvät käsitteet, tarkastellut kansainvälistä siirtolaisuuteen liittyvää normistoa ja oman maamme lainsäädäntöä. Lisäksi on selvitetty kansalaisjärjestöjen toimintaa ja puolueiden näkemyksiä siirtolaisuudesta. Tärkeä taustaselvitys esitetään myös siirtolaisasiain hallinnon nykytilasta.

Siirtolaisasiain neuvottelukunnan periaatteelliset kannanotot

Periaatteellisenä lähtökohdiana neuvottelukunnalla on ollut jo ensimmäisessä osamietinnössään Suomen kansalaisen oikeus vapaasti valita asuinpaikkansa ja näin ollen myös lähteä maasta ja palata Suomeen. Toisena lähtökohdiana on ollut, että Suomen yhteiskunnan vastuu jäsenistään ulottuu myös ulkomailta asuviin suomalaisiin

On kuitenkin käynyt yhä ilmeisemmäksi, että siirtolaisuutta koskevia toimenpiteitä Suomessa vaivaa pitkäjännitteisyyden puute ja heikko kytkentä muuhun yhteiskuntapolitiikkaan. Siksi on ollut tärkeää luoda yhteiset tavoitteet Suomen siirtolaisuuspolitiikalle. Lisäksi tarvitaan selkeä organisaatio toteuttamaan siirtolaisuuspolitiikkaa ja siihen riittävät voimavarat.

Siirtolaisasiain neuvottelukunnan ehdotukset sisältävät neljäkymmentä periaatteellista lausumaa, joihin Suomen siirtolaisuuspolitiikan tulisi perustua. Seuraavassa lyhyesti lohkokoittain keskeisimpiä:

Maastamuuttopolitiikan keskeisenä tavoitteena tulee olla pysyvan, yhteiskunnalle kokonaisuutena haitallisen muuttotappion poistaminen. Tavoitteena tulee olla myös sellaisen maastamuuton ehkäiseminen, joka lisää rakenteellista tasapainottomuutta. Kuitenkaan maastamuuttopolitiikkaa ei tule toteuttaa siten, että yksilöitä estettäisiin muuttamasta. Maastamuuttopolitiikan pääperiaatteena tuleekin yksilötasolla olla todellisen valinnanvapauden mahdollistaminen omissa maassa asumisen ja maastamuuttamisen välillä. Muuttopäätöksen tulee myös perustua oikeaan, totuudenmukaiseen ja tasapuoliseen tietoon mahdollisuuksista sekä kotimaassa että mahdollisessa muuttomaassa.

Paluumuuttopolitiikan pääperiaatteena tulee olla, että kehityksemme perustuu ensisijaisesti omissa maassa oleviin väestö- ja työvoimavaroihin. Ulkosuomalaisia ei tule pitää työvoimareservinä, jota tarpeen mukaan aktiivisesti rekrytoitaisiin ja yllytettäisiin palaamaan Suomeen. Reaalisen valinnanvapauden ylläpitäminen kuuluu myös paluumuuttoon. Paluumuuttajia ei tule asettaa erityisasemaan kotimaassa asuviin nähden muutoin kuin siltä osin mitä paluuedellytysten ja jälleensopeutumisen onnistuminen edellyttää.

Ulkosuomalaispolitiikassa tulee lähtökohdiana olla siirtolaisten oman identiteetin ylläpitäminen. Vastuu siirtolaisten palvelujen järjestämisestä ja myös siitä aiheutuvista kustannuksista kuuluu vastaanottavalle maalle. Suomalaisen yhteiskunnan vastuu siirtolaisistaan on tassa suhteessa ensi sijassa valittu. Siirtolaisilla tulisi olla työelämässä samat työllisyys ja uralla etenemismahdollisuudet kuin kantaväestölläkin. Siirtolaisille kuuluvien erilaisten etuuskien maksamis- ja kustannusvastuu tulisi periaatteessa kuulua sille maalle, mistä ko. ongelmien voidaan katsoa välittömästi johtuvan asuinpaikasta riippumatta.

Maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikassa on lähdettävä siitä, että työvoiman kysyntä pyritään ensisijaisesti tyydyttämään omia työvoimavaroja kehitettävällä. Ulkomaista työvoimaa ei tule käyttää työvoimareservinä. Suomessa olevien ulkomaalaisten kohtelun tulee perustua samoille periaatteille kuin maastamuutto-, paluumuutto- ja ulkosuomalaispolitiikassakin. Siirtolaisuutta koskevat kansainväliset sopimukset tulee voida saattaa voimaan myös Suomessa.

Siirtolaisasiain hallinnon järjestämiseksi neuvottelukunta katsoo, että vastuu tulisi edelleen olla työvoimaministeriössä. Kokonaisvastuu olisi määriteltävä valtioneuvoston ohjesäännössä ja työvoimahallinnon käytännön toimintaa ohjaavissa laeissa, asetuksissa, työjärjestyksissä ja hallintomenettelyohjeissa. Siirtolaisasiain neuvottelukunta tulisi pysyvää ja määritellä sen tehtävät asetuksella. Suunnittelua ja seurantaa sekä päätösten valmistelua varten tulisi työvoimaministeriössä olla erillinen yksikkö. Se toimisi neuvottelukunnan sihteeristönä. Suomenruotsalaisten siirtolaisuuskysymykset kytkettäisiin osaksi siirtolaisuuspolitiikan hallintoa.

Periaatemietintö on parhaillaan lausuntokierroksella. Lausuntoja on pyydetty kaikkiaan runsaalta viideltäkymmeneltä eri taholta, mukana ovat kaikki hallintoaarat, työmarkkinajärjestöt, puolueet ja eri yhteisöt, jotka ovat tekemisissä siirtolaisasioiden kanssa. Jo tällä hetkellä on kuitenkin selvää, että neuvottelukunta on tehnyt merkittävän avauksen Suomen aktiivisen ja tavoitteellisen siirtolaisuuspolitiikan kehittämiseksi.

Svenska emigrantionskommitténs betänkande Suomenruotsalaisen siirtolaisuuskomitean mietintö

Kommittébetänkande 1980 . 24

Suomenruotsalainen siirtolaisuuskomitea asetettiin tilanteessa, jolloin siirtolaisuus Ruotsiin koettiin erityisen vakavaksi ongelmaksi juuri ruotsinkielisen väestön kohdalla. Vaikka komitean selvitykset ja ehdotukset on suunnattu nimenomaan suomenruotsalaisen siirtolaisuuden hillitsemiseksi, tulee niissä esille tärkeitä seikkoja ajatellen koko siirtolaisuuttamme.

Komitea toteaa, että pohjimmiltaan samat syyt ohjaavat siirtolaisuutta, mutta suomenruotsalaisille ei kieli muodosta sellaista muuton esteitä kuin suomenkielisille. Merkittävää on myös suomenruotsalaisten Ruotsiin muuton traditio. Myös suomenruotsalainen siirtolaisuus ei ole samalla

lailla herkkä Ruotsin työllisyystilanteen muutoksille kuin suomenkielisten. Lisäksi vaikuttaa heidän muuttanut vähemmistöasemansa varsinkin Etelä- ja Länsi-Suomen kaupungeissa. Suomenruotsalaisten siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin onkin suhteellisesti katsottuna kolme kertaa yleisempää kuin suomenkielisten. Se tapahtuu yhä useimmin kaupungeista ja muuttajina ovat nuoret.

Mietinnössä todetaan turvallisuuden puutteen olevan pääsyy siirtolaisuuteen. Taloudellista ja sosiaalista turvallisuutta, työsuhteturvaa ja kielellistä turvallisuutta tulisi lisätä. Komitean esittämät toimenpideehdotukset lähtevät tästä. Ajatuksena on ollut, että samat toimenpiteet, joilla pyritään hillitsemään siirtolaisuutta Suomessa, auttavat siirtolaisia myös tekemään myönteisen paluumuuttopäätöksen. Toimenpideehdotukset ovat osittain yleisiä kaikkeen siirtolaisuuteen liittyviä ja toisaalta pyritään toimenpiteitä suuntaamaan tietyille alueille, ryhmille, ikäluokille jne.

Komitean ehdotuksista lyhyesti:

1. Työllisyyttä edistävät toimenpiteet
— komitealla on monia ehdotuksia, mutta erityisen mielenkiintoinen on komitean esittämä nuorten yhteiskuntatakuu sisältäen turvatuksen työn ja asunnon.
2. Työolosuhteiden parantuminen
— tärkeänä ehdotuksissa pidetään irtisanomissuojan kehittämistä ja lisäksi työpaikoilla tulisi ottaa ruotsinkieliset huomioon aikaisempaa paremmin.
3. Asuntopoliittiset toimenpiteet
— taajamiin tulisi saada lisää nimenomaan vuokra-asuntoja, myös asuntosäästämahdollisuuksia olisi parannettava.
4. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät toimenpiteet
— olisi edistettävä elävää suomenruotsalaista kulttuuria, virkojen hoidossa ja palvelussa olisi huomioitava kaksikielisyys samoin tiedotusvälineissä
5. Paluumuuttoa edistävät toimenpiteet
— yllämainitut toimenpiteet tulisivat jo edistämään omalta osaltaan paluumuuttoa, mutta tarvitaan lisäksi ruotsinkielistä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista mm. Ruotsissa jaettavaksi. Lisäksi komitea ehdottaa työvoimaministeriön perustettavaksi ruotsinkielisen yksikön.

Komitean esittämät toimenpiteet toteutuessaan lisäävät mahdollisuutta vastustaa siirtolaisuuspainetta yleensä ja erityisesti voimakasta suomenruotsalaisen väestön siirtolaisuutta. Mietinnössä todetaan niin muuttopäätöksen kuin paluumuuttopäätöksen syntyvän vertailun perusteella. Siksi nähdään tärkeäksi suomalaisen yhteiskuntamme kehittäminen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuuriverailun kestäväksi.

Ulla Salonen

*Pakolaistoimikunnan mietintö
(Komiteanmietintö 1980 : 57)*

Hallituksen päätettyä syksyllä 1973 Chilen pakolaisten vastaanottamisesta ja ensimmäisten pakolaisten sitten saavuttua jouduttiin Suomessa tekemisiin sen siirtolaisuuden muodon kanssa, josta siihen mennessä oli vain kuultu muualta, mutta josta ei ollut omakohtaisia kokemuksia. Suomessa siirtolaisuutta oli totuttu tarkastelemaan lähes yksinomaan maastamuuttoa ja siihen liittyvänä paluumuuttoa. Joskin pakolaisuus sinänsä on määriteltävissä vapaaehtoisuuteen perustuvasta siirtolaisuudesta poikkeavaksi ilmiöksi, pakolaiset ovat monessa suhteessa rinnastettavissa maahanmuuttajiin yleensä. Viimeksi mainittuihin verrattuna pakolaiset kuitenkin juuri pakolaisuuteen liittyvistä olosuhteista johtuen edellyttävät vastaanottavalta valtiolta pitemmälle meneviä huolto- ym. toimenpiteitä. Tilanteen uutuus syksyllä 1973 korostuu vielä, kun otetaan huomioon, että ”normaali” maahanmuuttokin oli ollut (ja on edelleenkin) hyvin vähäistä eikä varsinaista maahanmuuttajapolitiikkaa ollut Suomessa esim. muiden pohjoismaiden tapaan jouduttu luomaan.

Erilaisten alkuvaiheiden jälkeen päädyttiin siihen hallinnolliseen ratkaisuun, että työvoimaministeriö, jolle vationeuvoston ohjesäännön mukaan kuuluvat siirtolaisuutta koskevat asiat, määrittäin pakolaisten vastaanotosta ja sijoittamisesta vastaavaksi viranomaiseksi. Koska pakolaisia koskevat toimenpiteet sivuavat eri viranomaisten toimialoja, ministeriö asetti joulukuussa 1973 toimikunnan koordinoimaan eri viranomaisten toimenpiteitä. Toimeksianto koski aluksi vain Chilen pakolaisia, joten toimikunta otti nimekseenkin ”Chilen pakolaistoimikunta”. Indokiinan pakolaisten saavuttua kesällä 1979 työvoimaministeriö laajensi toimikunnan toimeksiannon koskemaan Suomeen vastaanotettavia pakolaisia yleensä ja toimikunta otti sen mukaisesti uudeksi nimekseen ”pakolaistoimikunta”.

Koska valmistautumisaika pakolaisten vastaanottoon syksyllä 1973 oli lyhyt, jouduttiin toimenpiteet aluksi suorittamaan suuressa määrin improvisoiden ja tilanteen vaatimuksista lähtien. Sitä siirtolaiskysymysten asiantuntemusta, jota työvoimaministeriöllä oli käytettävissään mm. siirtolaisasiain neuvottelukunnan työn perusteella, käytettiin sitten hyväksi suunniteltaessa jatkotoimenpiteitä pakolaisten olosuhteiden järjestämiseksi. Ne periaatteet ja tavoitteet, jotka oli asetettu ulkosuomalaispolitiikalle, katsottiin kääntäen soveltuviksi periaatteiksi ja tavoitteiksi pakolaisten olojen järjestämisessä. Erityispalvelujen järjestäminen maahanmuuttajille, äidinkielenopetus lapsille ja mahdollisuus oman kulttuuri-identiteetin säilyttä-

miseen ovat ulkosuomalaispolitiikassa hyväksytyt tavoitteita. Toimikunta katsoi, että näihin tavoitteisiin on pyrittävä myös silloin, kun kysymyksessä ovat Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset eli tässä tapauksessa turvapaikkaoikeuden saaneet poliittiset pakolaiset.

Suomen lainsäädäntö asettaa ulkomaalaisille rajoituksia monilla aloilla. Työnsä aikana toimikunta on kokenut nämä rajoitukset erässä tapauksissa ristiriitaisina oman toimeksiantonsa kannalta. Olihan tehtävänä sijoittaa pakolaiset suomalaisen yhteiskuntaan ja myös yhteiskunnan kannalta oli pidettävä tarkoituksenmukaisena, että pakolaiset voisivat tulla toimeen huoltovaiheen jälkeen ilman, että heitä varten jouduttaisiin luomaan erityisiä toimeentulo- ym. järjestelmiä. Toimikunta tekikin esityksiä pakolaisten sijoittamista vaikeuttavien säännösten ja määräysten muuttamiseksi. Työvoimahallinnon osalta ulkomaalaisia koskevat rajoitukset sitten poistettiin. Kuitenkin esim. sosiaalilainsäädännön alalla on edelleen lainsäädännöllisiä rajoituksia, jotka ovat aiheuttaneet ongelmia pakolaisten sijoittamisessa. Suomen pakolaisten oikeusasmaa koskevan yleissopimuksen ratifiointiin liittyvät varauksetkin ovat sosiaalilainsäädännön soveltamisen osalta edelleen voimassa.

Pakolaistoimikunnan mietinnössä selostetaan niitä toimenpiteitä, joita on suoritettu sekä Chilen että Indokiinan pakolaisten sijoittamiseksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Toimikunta katsoo näiden toimenpiteiden vastanneen pohjoismaista tasoa. Tosin Suomen vastaanottamat pakolaismäärät ovat olleet hyvin vaatimattomia (noin 300 henkeä 1970-luvulla) verrattuna muiden pohjoismaiden vastaanottamiin määriin. Voidaankin sanoa, että Suomen pakolaispolitiikka tässä suhteessa laadullisesti joskaan ei määrällisesti on vastannut pohjoismaista tasoa.

Ulkoasiainministeriön pakolaiskysymyksiä selvittämään asettama toimikunta esitti lokakuussa 1979 luovuttamassaan mietinnössä, että pakolaiskysymysten koordinoituvastuu siirrettäisiin työvoimaministeriöltä sosiaali- ja terveysministeriölle, koska pakolaisia vastaanotettaessa on kysymyksessä ensisijaisesti nimenomaan huollon järjestäminen. Ulkoasiainministeriön aloitteesta sosiaali- ja terveysministeriö päättikin vuoden 1981 alusta lukien ottaa koordinoituvastuun pakolaisasioiden hoidosta. Työvoimaministeriön pakolaistoimikunnan seitsemän toimintavuoden aikana luodut ja vakiintuneet toimintaperiaatteet tullevat myös tulevaisuudessa olemaan suuntaa-antavana pakolaisia vastaanotettaessa ja erityisesti järjestettäessä heille koulutusta ja sijoitettaessa heitä työelämään.

Tapani Tuomiharju

Arja Munter, Julkisen työnvälityksen merkitys Ruotsiin muutossa ja siirtolaisten työhönsijoittuminen vuonna 1978. Työvoimaministeriö, Suunnitteluosasto. Siirtolaisuustutkimuksia 15. Helsinki, maaliskuu 1980, s. 247.

Suomen ja Ruotsin välillä vuonna 1973 solmittu työnvälityksen ns. kanavointisopimus ei toiminut odotetulla tavalla etenkin vuoden 1976 jälkeen, jolloin työnvälityksen kautta Ruotsiin muuttaneiden osuus laski huomattavasti. Työnvälityksen ohi muutosta oli havaittavissa kielteisiä seurausilmiöitä sekä yhteiskunnallisella että yksilötasolla. Tästä syystä käynnistettiin Siirtolaisuusinstituutissa vuonna 1978 tutkimus työnvälityksen merkityksestä muutotapahtumassa. Tutkimuksen rahoituksesta vastasivat Suomen ja Ruotsin työvoimaviranomaiset.

Tutkimuksessa selvitettiin, kuinka suuri osa muuttaneista todellisuudessa asioi muuton yhteydessä työnvälityksessä, kuinka heitä siellä palveltiin, ja kuinka työnvälityksessä asioineet poikkesivat niistä, jotka olivat muuttaneet ohi julkisen työnvälityksen. Lisäksi tarkasteltiin siirtolaisten työhönsijoittumista, kohdattuja vaikeuksia ja paluusuunnitelmia. Tutkimuksen perusjoukkona olivat Ruotsiin vuoden 1978 ensimmäisellä vuosipuoliskolla muuttaneet 16-65 -vuotiaat suomalaiset. Netto-otokseksi muodostui 1091 henkilöä, joista 733 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli 67,2 %.

Tutkimusvuonna, joka oli erittäin huono työllisyysvuosi, oli Suomen työnvälityksen kautta työhön välitettyjen osuus 18-66 -vuotiaista muuttajista vain 15 %. Tutkimushenkilöistä oli kuitenkin lähes kolmannes käynyt tiedustelemassa työnsaantimahdollisuuksiaan kotimaan työnvälityksessä. Miehillä yhteydenotto oli yleisempää kuin naisilla. Tämä on osaltaan heijastusta muuton syistä ilmeneistä eroista. Erittäin merkittävänä on pidettävä sitä, että aikaisemmat kokemukset työnvälityksestä ja sen toiminnasta lasivat kotimaan työnvälityksen käyttöä myös muuttotilanteessa.

Mutta muuton yhteydessä tapahtunut kotimaan työnvälityksessä asiointi oli muovannut asenteita pohjoismaista työnvälitystoimintaa kohtaan kielteiseksi. Osittain tahan oli syynä se, että Suomen työnvälityksen mahdollisuudet ja resurssit tulomaa koskevan informaation jakamiseen muuttajille olivat varsin rajoitetut. Vähäiset olivat myös mahdollisuudet työpaikkojen välittämiseen Ruotsista. Myöskään tarjottujen työpaikkojen laatu ei tutkimushetkellä ollut tyydyttävä, sillä muuttajat olivat hyvän pohjakoulutuksen saaneita henkilöitä.

Yli puolet tarjotuista paikoista oli palvelualan paikkoja, lähinnä puhtaanapitotyötä. Asiakkaat eivät myöskään olleet täysin tyytyväisiä kotimaan työnvälityksessä saamaansa kohteluun.

Nämä seikat eivät kuitenkaan olleet esteenä Ruotsin työnvälityksen käytölle, sillä puolet tutkimusjoukosta kävi heti muutettuaan tulomaan työnvälityksessä. Aikaisemmilla Suomen työvoimatoimistoissa asioimisilla oli myös Ruotsin työnvälityksen käyttöä lisäävä vaikutus. Tosin Suomen työnvälityksessä muuttohetkellä suoritettu käynti ei vaikuttanut niin suuresti määrin kuin aikaisemmat kontaktit.

Ruotsin työnvälityksessä oli informaation saanti tulomaan olosuhteista laajempaa kuin mitä se oli ollut kotimaassa. Mutta kysymyksessähän olikin virkailijan kotimaa. Myös työnsaantimahdollisuudet olivat tulomaan työnvälityksessä paremmat, joskaan eivät tyydyttävät: joka toiselle hakijalle pystyttiin tarjoamaan työpaikkaa. Ammatillinen valikoima tarjotuissa työpaikoissa oli laajempi kuin kotimaassa, tosin palveluala oli edelleen hallitsevassa asemassa.

Jommassa kummassa työnvälityksessä asioineita oli tutkimusjoukossa 60 %. Kyselyhetkeen mennessä työssä olleista 72 % oli asioinut Suomen ja/tai Ruotsin työnvälityksessä.

Huonosta työllisyystilanteesta huolimatta olivat muuttaneet sijoittuneet työelämään varsin nopeasti. Kuitenkaan laadullisesti sijoittumista ei voida pitää kovinkaan onnistuneena, koska työpaikat keskittyivät suuresti määrin palvelutyöhön. Tyytymättömyys tilanteeseen näkyi mm. siinä, että useat henkilöt olivat vaihtaneet työpaikkaa tutkimushetkeen mennessä.

Yleisin tapa ensimmäisen työpaikan hankinnassa oli ollut suora kontakti työnantajaan. Sukulaisten ja tuttavien välittämät työpaikat olivat toiseksi yleisimpiä. Vain joka neljäs työssä ollut oli saanut ensimmäisen työpaikkansa julkisen työnvälityksen kautta.

Itse julkista työnvälitystä koskevassa raportin osasta saa selvästi vaikutelman, ettei pohjoimainen työnvälitys toimi sille asetettujen vaatimusten mukaisesti. Mutta on huomattava, että tutkimushenkilöiden muuttoajankohta oli ennätysmäisen huono työllisyyden suhteen etenkin Suomessa, mutta myös Ruotsissa. Kyseisen vuoden jälkeen ovat työnvälitystilastot kaunistuneet huomattavasti, ja pohjoimainen työnvälitystoiminta on maksanut runsaasti uusia toimintamalleja, jotta muuttoa harmitsevalle saadaan jo kotimaassa järjestettyä turvalisäpuitteet muutolle.

Tapahtumia Värmlannissa

Suomesta suuntautui 1570-luvulta lähtien Ruotsiin muuttoaalto, joka päättyi monille Keski-Ruotsin ja Etelä-Norrlandin maakuntien niinkutsutuille suomalaisseuduille. Muuttajat olivat pääasiassa Savosta ja Hämeen pohjoisosista, joidenkin arvioiden mukaan heitä olisi ollut kaikkiaan n. 12 000. Suomalaiset levittäytyivät suurmetsäseuduille kaskimaiksi sopiville alueille ja alkoivat raivata peltoa. Tämä suomalaisasutus alkoi Värmlannin itäosista ja ulottui pian sen länsi- ja pohjoisosiin levittyen Norjaan aina Oslon pohjoispuolelle asti.

Ruotsalais-suomalainen kulttuurirahasto järjesti yhdessä Ruotsin Pohjola-Norden Yhdistyksen kanssa Värmlannin suomalaisen kulttuurin symposiumin

Karlstadissa 1.-4.6.1981. Symposiumin kaksi ensimmäistä päivää oli varattu Karlstadin kaupungin kirjaston tiloissa pidetyille esitelmille ja keskusteluille, joissa Värmlannin suomalaista kulttuuria käsiteltiin monista eri näkökulmista. Symposiumiin osallistui Suomesta ja Ruotsista eri tieteen alojen tutkijoita (lähinnä historia, kansatiede ja kielitiede) ja asianharrastajia yhteensä n. 50. Siirtolaisuusinstituutin edustajana oli Maija-Liisa Kalhama. Varsinaisen symposiumin jälkeen tehtiin kaksipäiväinen kiertoajelu suomalaismetsiin ja tutustuttiin vanhoihin suomalaisten asuisijoihin. Huolella hoidettuja ja tutustumisen arvoisia suomalaismuseoita on molemmin puolin Ruotsin-Norjan rajaa hieman yli kymmenen. Museoita ylläpitävät joko kunta, kotiseutuyhdistys taikka yksityiset perheet valtion tai kunnan tukemana.

Lekvattnetin Ritamäki talusrakennuksineen on yksi vanhimpia säilyneitä suomalaistaloja Värmlannissa (valokuva Maija-Liisa Kalhama)

Perjantaina 5.6. avattiin Karlstadissa Värmlannin Museossa Oi Maamme Suomi – Vårt Land Vårt Land – Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen – Utvandringen från Finland till Sverige genom tiderna -näyttely. Näyttely viipty Värmlannin museossa elokuun kymmenenteen päivään saakka ja siirtyi sitten Västeråsiin.